

Farnese

Joan F. Mira

Per circumstàncies que ara no és el cas d'explicar, en una mateixa setmana, dilluns i dijous, he visitat dues de les pinacoteques més glorioses d'Europa, la de Capodimonte de Nàpols i la del Prado de Madrid. He tingut sempre una enveja infinita a les ciutats que han estat durant molts segles capitals d'una monarquia, les que han tingut rei propi durant el XVI, el XVII i el XVIII, les que no s'han quedat arraconades com a simples capitaletes regionals com Barcelona o València. Les ciutats amb rei propi (o almenys amb ducs o prínceps sobirans, com tantes d'Alemanya o d'Itàlia) tenen invariablement parcs i palaus bellíssims, tenen un aire i un gust de majestat antiga; i sobretot solen tindre museus tan rics, almenys, com aquest de Capodimonte que ocupa un palau divítesc enmig d'un parc, sobre un pujol que domina el panorama incomparable de la ciutat i el port. Allà hi ha les sales de ball borbòniques, barroc i rococó, lampadaris enormes, menjadors amb vaixel·la reial de la casa (peces al costat de les quals les nostres de l'Alcora són cosa ben modesta), els quadres de la família amb profusió de sedes, casaques, tricorns, perruques i tota la parafernàlia que cal. Un museu com aquest, en el mateix palau on vivia la família reial, té un sabor afegit de realitat i una espessor d'història que no tenen els altres museus: és un museu càlid i de mesura humana, no és un museu fred i enorme com el British o el Louvre, i aquesta sensació d'humanitat es fa més intensa encara si el visitant comença per la sala que dóna accés a les galeries de la col·lecció Farnese. Allà serà rebut per un retrat del cardenal Alessandro, obra de Rafael: un Farnese encara jove de cara prima, nas esmolat i ulls promicients i vius, vestit de porpra i cofat amb el birret cardenalici que molts anys abans li havia imposat el papa Alexandre VI. És, per al meu gust, un dels retrats més insignes de Raffaello Sanzio, amb el qual, diguem-ho de passada, estic del tot reconciliat després de molts anys de trobar-lo excessivament perfecte. De la mateixa categoria, i a la mateixa sala, és l'altre retrat del mateix personatge, Alessandro Farnese, però ja vell i ja convertit en el papa Pau III, amb barba blanca llarguíssima, en companyia dels nebots. Ací Tiziano, no cal dir-ho, és un pintor tan immens com sempre. Com en la Danae de la mateixa galeria i en l'altra Danae del Prado, com en totes les pells i els cabells, els velluts, els domassos, les cares, les cuixes, els ors i les llums.

El vell papa de Tiziano ja havia fet tot el que havia de fer, havia aprovat la Companyia de Jesús, havia convocat el Concili de Trento, i quan encara era cardenal havia fet construir (a Miquel Àngel) el bellíssim Palazzo Farnese a la plaça que ara porta el seu nom, en línia amb la Via di Monserrato on havien viscut bisbes i cardenals nebots del papa Borja. El papa Farnese va atorgar a un fill seu, Pier Luigi, el títol de duc sobirà de Parma, i dels Farnese de Parma han eixit l'altre Alessandro Farnese, dit el Gran, capità de Lepant i general als

Països Baixos (Alejandro Farnesio en la història espanyola), i després altres ducs i altres cardenals, fins arribar a aquella dona autoritària i potent, Isabel Farnese, que es casà amb Felip V d'Espanya (per nosaltres d'infausta memòria) i va ser mare, entre altres, del rei Carles de Nàpols, després Carles III a Madrid, al qual deixà com a regal o herència la fabulosa col·lecció de pintura dels Farnese de Parma, ara en aquest palau de Capodimonte. Recordaré només que aquell primer Alessandro Farnese va ser fet cardenal com a premi a les delicades atencions que la germana, la bella Giulia, dedicava al seu enamorat, el papa Alexandre VI. Cardenal per l'amor papal a la bella germana. I després papa ell mateix, origen dels Farnese de Parma, de les pintures, i del rei Carles III i dels seus descendents fins a Joan Carles de Borbó (i als Borbó-Parma que fan figura de pretendents carlins). Sense la bella Giulia i el nostre papa Borja, els Farnese no haurien existit en la història, ni els retrats ni les pintures, ni el ducat. I l'ascendència dels Borbó meridionals no seria del tot la mateixa.

“Recordaré només que aquell primer Alessandro Farnese va ser fet cardenal com a premi a les delicades atencions que la germana, la bella Giulia, dedicava al seu enamorat, el papa Alexandre VI. Cardenal per l'amor papal a la bella germana. I després papa ell mateix, origen dels Farnese de Parma, de les pintures, i del rei Carles III i dels seus descendents fins a Joan Carles de Borbó (i als Borbó-Parma que fan figura de pretendents carlins)”